

Dolor i aspresa

Text > MIREIA LLEÓ I BERTRAN

Amb aquest volum, Josep Domènech Ponsatí (Sant Feliu de Guíxols, 1966) va quedar guanyador del 47è Premi de Poesia Catalana Josep M. López-Picó. Es tracta d'un volum de quaranta-vuit poemes, numerats inversament. Ja d'inici, l'autor sembla que ens plantegi una lectura lúdica, i ens preguntem si caldria començar pel poema número u, de la pàgina setanta-dos, o bé si comencem la lectura pel número quaranta-vuit, de la pàgina vint-i-u.

Rotija significa 'raspera', 'lleu inflamació de la gola'. En definitiva, dolor, dolor en parlar, en articular paraules. I aquí, el dolor s'expressa amb jocs de paraules, amb ironia, tant en el discurs com en desplegaments d'interferències fòniques i semàntiques. El poeta s'ha volgut allunyar d'estereotips, de la mètrica convencional i de l'ús d'imatges. No hi ha gaire lloc per als records; més aviat hi ha una projecció cap al futur, irremeiablement amb la presència de la mort, de la decadència del cos: «I amb el pitet posat | (m'hauria estimat més escriure bavasai), | esperarem plegats | que arribi Allò | Indefinit». També hi ha lloc per al joc de paraules: «¿Havent "morit" seré llavor? | ¿Havent "morit" seré, llavors?».

La veu poètica espera la mort, i els poemes el sorprenen en el joc infantil de

fer tat. La decrepitud i la decadència són acceptats i es converteixen en un pre-text poètic. El pròleg de Joan Rius Miralles resulta aclaridor i necessari per desgarnar la intenció i la manera de fer de Domènech Ponsatí, autor de sis llibres de poesia en llengua catalana, gairebé tots premiats en diferents certàmens literaris, i de dos volums més escrits en portuguès i publicats al Brasil.

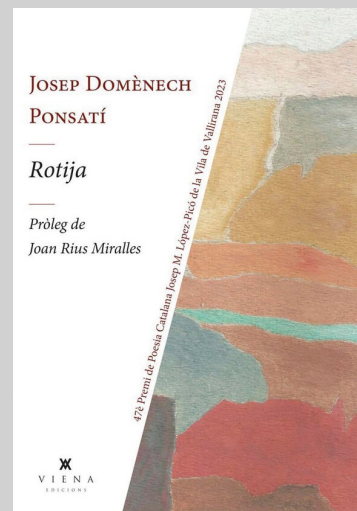
El llibre que ens ocupa s'allunya de qualsevol semblança amb la poesia elegíaca. La mort pròpia és vista sense contemplacions, amb un to lúdic enginyosament desplegat mitjançant un llenguatge ric, amb un vocabulari sovint dialectal. Tot plegat, potser és un recurs per allunyar la por. Josep Domènech Ponsatí escriu: «Em moriré igual que hauré viscut: | dolçament amargat. | Un cop dins del buit, | estic segur que ningú no | n'anirà ple». Després d'uns versos colpidors, apareix un final amb una frase feta.

I de versos colpidors, n'hi ha uns quants: «Tornaré a ser petit. | Voldré mamar de nou | la llet del no-res, vulgarment | dit Déu: serà amarganta». Es mostra irònic, cínic, mordaç: «La Mort | se'm presentarà en forma | de granulat | per a solució oral, | de color blanc, | i em calmarà el dolor. | Jo l'anomenaré | "El Gran Espidifén"».

ens ho va explicant amb un estil molt apropiat per a joves lectors: vint-i-sis capítols breus amb una característica poc habitual, però que fa més versemblant i llegidora l'obra, ja que hi alterna el narrador en primera persona, en aquest cas en Roc (als capítols senars), amb el narrador omniscient en tercera persona (als capítols parells). Afegim-hi una llengua rica, uns recursos literaris ben treballats i assequibles i uns coneixements breus, clars i ben imbricats en el text i entendrem per què *La geganta*, amb il·lustracions d'Ignasi Blanch, pot ser una bona lectura familiar, escolar o de club de lectura infantil.

Com a curiositat final, però no pas menor, val la pena destacar que, sen-

se dir-ne els noms, l'acció transcorre majoritàriament a les comarques gironines. En concret, la ciutat on la família se'n va a viure, a causa de les feines dels pares, és Banyoles. Ho sabem per la presència de l'estany i els estanyols, però també per referències a indrets com el museu (Darder) i la plaça Major, o a llegendes com les de les dones d'aigua, tan lligades a la mitologia popular del Pla de l'Estany. I encara un altre indret gironí: Garriguella, ja que, com he apuntat, al final la família porta la tortuga al Centre de Reproducció de Tortugues de l'Albera. Val a dir que Jordi de Manuel ja havia donat un bon paper a Banyoles en una novel·la per a adults, *L'olor de la pluja* (La Magrana, 2006).

DOMÈNECH PONSATÍ, Josep. *Rotija*. Barcelona: Viena Edicions, 2024. 72 p.

L'encert de *Rotija* és la llibertat d'haver construït un poemari en el qual es mira la pròpia mort d'una manera directa i despullada, en el qual el dolor es tracta d'una manera viva. Sons que es repeteixen, imatges que no ho volen ser, però que esdevenen dures i impactants: «Em van posar el seu nom, | el del meu germà gran, | que va néixer (¿néixer?) mort | un avortó llençat | a les escombraries, | però que duc a bord en la derrota. | La làpida la tinc a punt. | Com de segona mà. | Com de segon mort. | Atès | que he fet molt de rodó a la vida, | em pregunto sovint: | ¿qui dels dos no ha sigut?».

Rotija és un poemari valent i, potser sense haver-s'ho proposat, d'un gran dramatisme. Dolor i aspresa, com el títol mateix.

MANUEL, Jordi de. *La geganta*. Barcelona: Animallibres, 2024. 117 p.